

[เ รื่ อ ง จ า ก ป ก]

ภิกษากัญจน์ ไค่โน่นนา

อาจารย์ คณะวิทยาการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ถอดบทเรียน “สื่อทางเลือก” ชายแดนใต้ ท่ามกลางหมอกควันแห่งความขัดแย้ง

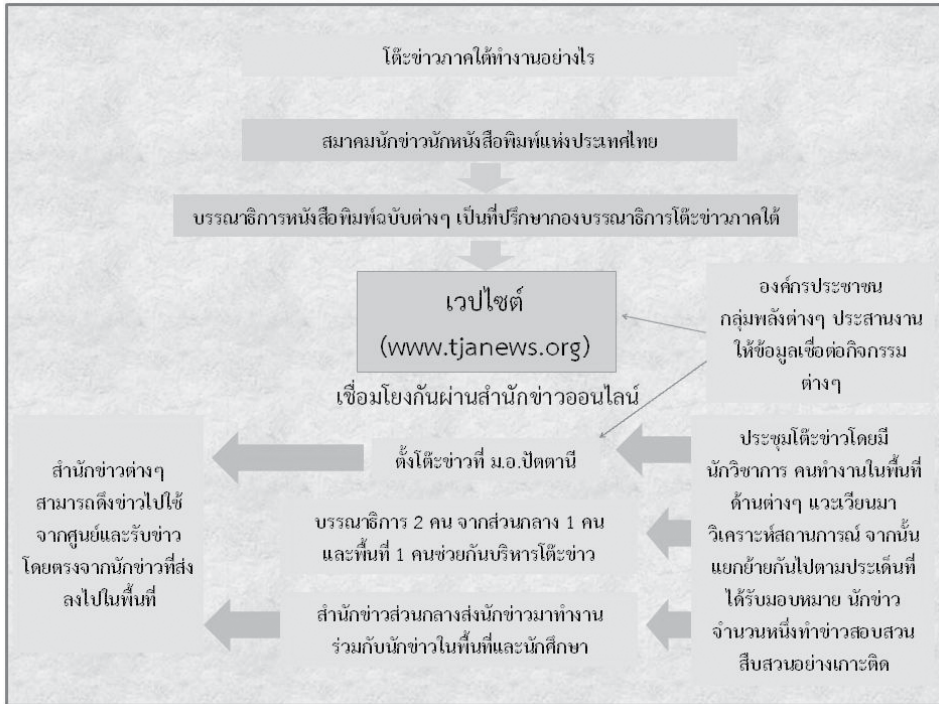
ภายหลังเกิดสถานการณ์ความรุนแรงที่ชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 เป็นต้นมา ทำให้ข่าวจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสินค้าส่งออกชั้นเลิศที่ขายไปยังพี่น้องประชาชนชาวไทยและต่างประเทศ แต่แทนที่ข่าวสารเหล่านั้นจะช่วยให้อาณาการณที่ชายแดนใต้คลี่คลายลงไปบ้าง แต่ดูเหมือนข่าวสารจากสื่อมวลชนเหล่านั้นไม่ได้แยแสต่อความทุกข์ร้อนของประชาชนเท่าที่ควร

ปลายเดือนสิงหาคม 2548 ข่าวชิ้นแรกจากศูนย์ข่าวอิศรา ภายใต้การบริหารงานของสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จึงเกิดขึ้นหลังจากที่เริ่มพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาข้างต้นมาตั้งแต่ต้นปี ลักษณะการทำงานของศูนย์ข่าวอิศรานี้แตกต่างไปจากอดีต คือ องค์กรข่าวต่างๆ ในกรุงเทพฯ ต่างพากันส่งนักข่าวในสังกัดของตนเองมาเป็นส่วนหนึ่งของกองบรรณาธิการโต๊ะข่าวภาคใต้ ที่ทำงานร่วมกับนักข่าวท้องถิ่น มีการสลับผลัดเปลี่ยนกันมาทำข่าว ทั้งข่าว รายงานพิเศษ บทความ สารคดี บทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ จะถูกเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ (www.tjanews.org ปัจจุบันโต๊ะข่าวภาคใต้เปลี่ยนเป็น www.south.isranews.org) เพื่อให้แต่ละสำนักข่าวในกรุงเทพฯ สามารถดึงข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ไปเผยแพร่ได้ทันที นับเป็นการเชื่อมต่อตรงที่สำคัญระหว่างงานข่าวพื้นที่กับสื่อมวลชนกระแสหลัก

ที่อยู่ในกรุงเทพฯ (สนามข่าวสีแดง เรียนรู้โต๊ะข่าวภาคใต้ 2550)

การเกิดขึ้นของศูนย์ข่าวอิศราเป็นเสมือนอัญมณีก้อนแรกๆ ที่เป็นการจุดประกายของคนทำสื่อทั้งในและนอกพื้นที่ เพราะหลังจากนั้นมีบุคคล กลุ่ม องค์กร โดยเฉพาะ “คนใน” หันมาสร้างสื่อของตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือปรากฏการณ์ที่น่าสนใจไม่น้อย เช่น สำนักข่าวอามาน สำนักข่าวบุหงารายา กลุ่ม Southern Peace Media ฯลฯ ต่างก็ใช้สื่อต้นทุนต่ำอย่างเว็บไซต์เป็นช่องทางการเผยแพร่ข่าวสาร และยังมีสื่อของ “กลุ่มกิจกรรม” ที่ดึงเอาศักยภาพของเว็บไซต์มาสื่อสารกับสาธารณะด้วย

นี่ยังไม่รวมเอา “สื่อวิทยุชุมชน” ที่เกิดขึ้นมาก่อนมีสถานการณ์ความรุนแรงที่ชายแดนใต้อีกหลายสิบแห่ง พวกเขาพร้อมตัวกันเป็นเครือข่ายวิทยุชุมชนที่ทำหน้าที่สื่อสารโดยคนในชุมชน เพื่อชุมชน

ภาพแสดงกระบวนการดำเนินงานของโต๊ะข่าวภาคใต้ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ปัจจุบัน www.tjanews.org ได้เปลี่ยนเป็น www.south.isranews.org (ที่มาจากหนังสือสนามข่าวสีแดง เรียนรู้โต๊ะข่าวภาคใต้ 2550)

■ ในเวทีเสวนาในวันสื่อทางเลือกชายแดนใต้ เมื่อวันที่ 13 มีนาคมที่ผ่านมา นอกจากมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มสื่อทางเลือกชายแดนใต้และคนทำกิจกรรมภาคประชาสังคมที่ส่งเสริมให้เกิดสื่อทางเลือกแล้ว ยังมีคนทำสื่อทางเลือกจากเกาะมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย

คุณพรอยลัน กัลลาร์โด ผู้สื่อข่าวและช่างภาพของเว็บไซต์มินดานิวส์ เล่าปูพื้นเกี่ยวกับประเทศฟิลิปปินส์ให้ผู้เข้าร่วมประชุมฟังว่า ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีประชากรประมาณ 80 กว่าล้านคน มีชาวคริสเตียนเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ มีเกาะมินดาเนาเป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับที่สองของประเทศ (เกาะที่ใหญ่ที่สุด คือ เกาะลูซอนตั้งอยู่ทางตอนเหนือ เป็นที่ตั้งของกรุงมะนิลา เมืองหลวงของประเทศ ส่วนมินดาเนาเป็นเกาะที่อยู่ทางใต้) มีประชากรที่เกาะแห่งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วย 1. กลุ่มคนดั้งเดิมที่อยู่มานานแล้ว 2. ชาวมุสลิมมีประมาณ 5 ล้านกว่าคน และ 3. กลุ่มคนที่อพยพไปอยู่ภายหลัง (รวมถึงคุณพรอยลันด้วย) สำหรับชาวมุสลิมที่เกาะมินดาเนาแห่งนี้มีการต่อสู้กับรัฐบาลเพื่อต้องการกำหนดอนาคตของตนเองมา 30 กว่าปีแล้ว มีคนตายไปเกือบ 5 แสนคน และในทางประวัติศาสตร์ก็ไม่เคยครอบครองพื้นที่บนเกาะแห่งนี้อย่างเด็ดขาดมาก่อน

ผู้สื่อข่าวจากฟิลิปปินส์ผู้นี้ เล่าที่มาของการเกิดเว็บไซต์มินดานิวส์ที่เขา ร่วมกับเพื่อนจัดทำขึ้นว่า

ส่วนภาคประชาสังคมบางกลุ่มยังสนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพของผู้หญิง ผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก เหตุการณ์ความไม่สงบ เด็กและเยาวชน ให้มีพื้นที่ ในสื่อท้องถิ่นผ่านรายการวิทยุ เช่น รายการเสียงจาก ผู้หญิงชายแดนใต้ ของเครือข่ายผู้หญิงภาคประชา สังคม รายการสานฝันสู่หัวใจเดียวกัน ของคณะ ทำงานสื่อสารกับประชาชนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ทางจิตใจ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการก้าวผ่านจากความ สูญเสียสู่การมีกำลังใจที่จะยืนหยัดต่อไป ฯลฯ

การเกิดขึ้นของสื่อทางเลือกในพื้นที่ดังกล่าว ทำให้องค์กรระหว่างประเทศที่มีภารกิจหนุนเสริม ความเข้มแข็งองค์กร หน่วยงานในพื้นที่ความขัดแย้ง ต่างลงมาหนุนเสริมด้วยกำลังคนและงบประมาณ โดยเฉพาะ 2 องค์กรหลัก คือ Internews และมูลนิธิ ซาซาคาวาเพื่อสันติภาพ ประเทศญี่ปุ่น โดยองค์กร จากญี่ปุ่นนั้น ทุ่มทุนเพื่อสร้างให้เกิดเครือข่ายสื่อทาง เลือกชายแดนใต้ขึ้น

เมื่อวันอาทิตย์ที่ 13 มีนาคม 2554 ที่ผ่านมา

เครือข่ายประชาคมสื่อชายแดนใต้ ศูนย์เฝ้าระวัง สถานการณ์ภาคใต้ สถานีวิจัยความขัดแย้งและความ หลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ เครือข่ายช่างภาพชายแดนใต้ กลุ่ม Southern Peace Media จึงได้จัดกิจกรรม “วันสื่อ ทางเลือกชายแดนใต้” ณ โรงแรมซี.เอส.ปัตตานี ซึ่ง ถือเป็น การเปิดตัวของคนที่ทำงานสื่อทางเลือกที่จะ ทบถวบนบตาหน้าของตัวเอง และจัดแต่งตัวเอง ให้เท่าทันกับสถานการณ์ทางสังคม และการเมือง ชายแดนใต้

คุณฐิติณภ โทมลณีมิ ผู้ประสานงานศูนย์เฝ้าระวัง สถานการณ์ภาคใต้ เปิดเวทีเล่าเรื่องสื่อชายแดนใต้ ว่า ตัวเธอเองนั้น ให้ความสนใจกับสถานการณ์ความ ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาตั้งแต่เริ่มเกิด สถานการณ์ใหม่ๆ ได้พูดคุยกับนักวิชาการในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี นักวิชาการคณะรัฐศาสตร์ ม.ปัตตานี และ นักคิดในพื้นที่ ว่าเกิดอะไรขึ้นในจังหวัดชายแดน

ตนเคยเข้าไปทำข่าวที่ศูนย์อพยพใกล้เมืองปิกิต (Pikit : อยู่ทางตอนใต้ของเกาะมินดาเนา) พบว่ามีผู้อพยพ ถึง 4 หมื่นกว่าคน แต่หนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ของประเทศไม่มีเรื่องราวเหล่านี้เลย ซึ่งทำให้ตนเองรู้สึก ไม่พอใจอย่างมาก ตนคุยกับเพื่อนนักข่าวด้วยกันว่าหนังสือพิมพ์เหล่านี้ตบอดไปได้อย่างไรกับความ เดือดร้อนของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการตั้งคำถามถึงบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนของประเทศ ต่อมาในปี 2544 ตนกับเพื่อนนักข่าวจึงร่วมกันก่อตั้งสำนักข่าวมินดานิวส์ขึ้นมา โดยที่ไม่ได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานใด มีเงินจากเพื่อนนักข่าวด้วยกันเองสมทบกันซื้อคอมพิวเตอร์แล้วเช่าพื้นที่ อินเทอร์เน็ต บางครั้งถึงกับมีเงินติดตัวไปทำข่าวเพียงเล็กน้อย

“กลุ่มที่ทำงานนักข่าวด้วยกันเริ่มสงสัยว่าเรานำเสนอความจริง จริงหรือไม่ เรามีความรู้สึกว่าสิ่งที่ นำเสนอออกไปมันมีแต่ภาพการสู้รบระหว่างคนที่รบกัน นักข่าวมักรู้สึกว่าการสู้รมมีสีสัน นักข่าวจำนวนหนึ่ง บอกว่านักข่าวสงครามเป็นนักข่าวที่สุดยอดแห่งความปรารถนา แต่ว่าสงครามในความเป็นจริงแล้ว เป็น โศกนาฏกรรมของชีวิตมนุษย์ เราจะบอกชาวโลกได้อย่างไรว่าสงครามคือโศกนาฏกรรมของชีวิตมนุษย์ นี่เป็นงานที่ทำทนาย” เขาสะท้อนความรู้สึกถึงภาระหน้าที่อันหนักอึ้งของนักข่าวในพื้นที่แห่งความขัดแย้ง และความรุนแรง พร้อมกับย้ำว่า

สำนักข่าวมินดานิวส์นำเสนอความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างเจาะลึก และตรงไปตรงมา เช่น ปี 2551

ภาคใต้ แต่ยังไม่มีความชัดเจน ดังนั้นเราต้องหาคำตอบเพื่อสู้กับความไม่รู้ จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งศูนย์ข่าวอิศรา ภายใต้สังกัดของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เมื่อกลางปี 2548 โดยนำผู้สื่อข่าวจากหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และท้องถิ่น มาทำงานร่วมกันในพื้นที่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

จากการร่วมงานกับศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ยังพบว่าภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคนตายเกือบ 5,000 ราย คนเจ็บมากกว่า 7,000 คน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองและสังคมของจังหวัดภาคใต้อย่างต่อเนื่อง

“เราพบร่องรอยของการพูดคุยระหว่างผู้นำภาครัฐ ทหาร กับกลุ่มขบวนการ แต่ในกระบวนการพูดคุยนั้นเราเชื่อว่ายังไม่มีการศึกษาภาคประชาสังคมก็เติบโตขึ้นมา เป็นตัวกันชนระหว่างภาครัฐกับขบวนการ ขณะเดียวกันสื่อทางเลือก ซึ่งเป็นสื่อใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นมาก เพื่อสื่อสาร

เกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่ถูกกดทับมานาน” ผู้ประสานงานศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ กล่าวและบอกว่า สื่อทางเลือกที่เกิดขึ้นได้ใช้สื่อใหม่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ซึ่งประสบการณ์จากกลุ่ม Southern Peace Media แต่เดิมเห็นว่า การเข้ามาทำงานในด้านสื่อ เป็นเรื่องไกลตัว และไม่เคยมีประสบการณ์ในการผลิตสื่อมาก่อน แต่สื่อใหม่ทำให้เห็นว่าพวกเขาใกล้ชิดกับข้อมูล และเห็นว่าการทำงานเกี่ยวกับสื่อเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถสื่อสารเรื่องราวของ “คนใน” ไปสู่ “สาธารณชน” ทั้งในและต่างประเทศ

คุณจิตินบ ตั้งข้อสังเกตว่า แม้สื่อใหม่เกิดขึ้นมากมายเพียงใด แต่เชื่อว่าจะไม่มีศักยภาพเพียงพอในการเปลี่ยนแปลงทิศทางการสื่อสารได้ เพราะกระบวนการสื่อสารของประเทศถูกกำหนดวาระมาจากสื่อมวลชนส่วนกลาง ดังนั้นประเด็นท้าทายของสื่อทางเลือก คือ จะทำอย่างไรให้สื่อทางเลือกสามารถกำหนดวาระของตนเองได้

รัฐบาลได้ปราบปรามกลุ่มกบฏโมโร โดยการทิ้งระเบิดเป็นเหตุให้เด็กที่เป็นลูกของกลุ่มกบฏรายหนึ่งเสียชีวิต เราก็รายงานข่าวนี้อย่างเจาะลึก ไม่เข้าข้างใคร แล้วสื่อระดับประเทศก็นำเรื่องนี้ไปรายงานต่อ เราได้รับเสียงชื่นชม แต่รัฐบาลไม่พอใจ และบอกว่าพ่อของเด็กเป็นผู้ใช้อาวุธปืนต่อสู้กับทหารก่อน

การรายงานข่าวของมินดานิวส์ยึดหลักความเป็นกลาง และไม่เข้าข้างใคร จะต้องทำข่าวจากทุกๆ ฝ่าย รวมทั้งฝ่ายรัฐบาลด้วย เช่น กรณีที่รัฐบาลใช้โรงเรียนปอเนาะเป็นที่เก็บสรรพาวุธ ซึ่งถือว่าการละเมิดกฎการทำสงคราม เมื่อรายงานข่าวออกไป ทหารก็ถอยออกจากโรงเรียนปอเนาะ หรือแม้กระทั่งกลุ่มกบฏโมโรใช้โรงเรียนเป็นฐานปฏิบัติการ สำนักข่าวมินดานิวส์ก็รายงานข่าวนี้เช่นกัน ซึ่งก็เป็นการละเมิดกฎการทำสงครามด้วย พวกเขาก็ต้องถอย

“ถ้าชาวบ้านรู้สึกว่าการนำเสนอประเด็นของพวกเขา ชาวบ้านจะสนับสนุนเรา มินดานิวส์เหมือนปลาที่อยู่ใต้น้ำ คือมีชาวบ้านให้การสนับสนุน ตอนนี้มีมินดานิวส์เน้นการรายงานข่าวที่เสนอปัญหาการผลิตพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างประเทศ เราจะรายงานเรื่องอื่นด้วย เพราะมินดานิวส์ไม่ได้มีปัญหาคือเดียว ทีมงานของเราจะได้พัฒนาศักยภาพของชาวบ้านให้เป็นนักข่าว เรียกว่านักข่าวรากหญ้า (Grassroots Journalism) ด้วยความหวังว่าจะได้ข้อมูลที่มานำเสนออย่างถูกต้องและรวดเร็ว” คุณพรอยลันบอก และเปิดเผยตอนท้ายว่า แม้มินดานิวส์จะเริ่มต้นจากการทำเว็บไซต์ แต่ระยะหลังจากนี้จะมีการเผยแพร่ผ่านสิ่งพิมพ์ด้วย เพราะนักหนังสือพิมพ์ที่เขาทำงานก่อนหน้ากำลังจะเลิกทำ

“พลูขาว” ที่ชายแดนภาคใต้

ก่อนปี 2547

ประเด็นข่าวชายแดนใต้มีหลากหลาย

- ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนชาวบ้าน
- สิ่งแวดล้อม
- ความไม่สงบ
- การศึกษา
- การพัฒนาชุมชน
- ประเพณี วัฒนธรรม

หลังปี 2547-2550

ช่วงที่เหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นค่อนข้างสูง

- ข้อความข่าวสาร
- ผู้สื่อข่าวมุ่งเน้นข่าวความรุนแรงเป็นหลัก
- ประเด็นหลักของข่าวคือ ข่าวเหตุการณ์ความรุนแรง

ตั้งแต่ปี 2551 – ปัจจุบัน และอนาคต?

เหตุการณ์ความไม่สงบมีปริมาณลดลง

- ผู้สื่อข่าวเลือกทำข่าวมากขึ้น
- ข่าวความรุนแรง- “เล็กๆ ไม่ ใหญ่ๆ ทำ” หรือ เล็กๆ หลบไป ใหญ่ๆ อยู่ที่นี่ (อยู่หน้าหนึ่งนะ)
- ข่าวใหญ่เหมือนพลู “วูบวาบ-เลื่อนหายเร็ว”
- ประเด็นข่าวอื่นเริ่มปรากฏมากขึ้น

ภาพแสดงทิศทางการข่าวชายแดนใต้ของสื่อกระแสหลักที่แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนปี 2547 ช่วงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบใหม่ๆ จนถึงปี 2550 และช่วงหลังเหตุการณ์จนถึงปัจจุบัน (ที่มาจากโครงการวิจัย เรื่อง การสื่อข่าวสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้สื่อข่าวท้องถิ่น 2551)

“ส่วนตัวมองว่า หากเราจะเปลี่ยนพื้นที่การสื่อสาร หรือทำให้การสื่อสารของสื่อทางเลือกมีพลังอำนาจมากขึ้นสื่อในพื้นที่เช่น สื่อเว็บไซต์สื่อบุคคล สื่อทางวัฒนธรรม วิทยุท้องถิ่น หอกระจายข่าว ช่างภาพชายแดนใต้ จะต้องเชื่อมกันเป็นเครือข่ายแล้วไปเชื่อมต่อกับสื่อมวลชนกระแสหลัก

แม้ว่าสื่อกระแสหลักเหล่านี้จะมีข้อจำกัดที่มุ่งตอบสนองผู้รับสารส่วนใหญ่ มีเรื่องราวของคนชายแดนใต้น้อย ผู้รับสารไม่มีสิทธิ์เลือกหรือกำหนดเนื้อหาตามความต้องการของตนเอง แต่สื่อกระแสหลักก็มีพลังอำนาจในการกำหนดวาระทางสังคมสามารถติดตาม ตรวจสอบนโยบายสาธารณะได้ ดังที่ศูนย์ข่าวอิศราเคยทำมาก่อน ที่มาเชื่อมต่อกับ

พื้นที่ แล้วนำข้อมูลข่าวสารไปเปลี่ยนทิศทางการข่าวชายแดนใต้ในสื่อกระแสหลัก” เธอระบุ

ผู้ประสานงานศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ยกตัวอย่างความสำเร็จหนึ่งของการเชื่อมต่อระหว่างสื่อทางเลือกกับสื่อกระแสหลักว่า ก่อนปี 2552 การจะพูดถึงเรื่องการกระจายอำนาจ การเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง หรือแม้กระทั่งการแบ่งแยกดินแดน ประชาชนไม่สามารถพูดได้ในพื้นที่สาธารณะถือว่าเป็นเรื่องต้องห้าม เพราะเกรงว่าจะไปกระทบต่อเจ้าหน้าที่รัฐ แต่เมื่อมีการร่วมมือกันของสถาบันพระปกเกล้า นักวิชาการในพื้นที่ ปัญญาชนมุสลิม ร่วมกันจัดการพูดคุยเกี่ยวกับเขตปกครองพิเศษแล้ว สื่อทางเลือกมีการถ่ายทอดเนื้อหาเหล่านั้นผ่าน

เว็บไซต์ วิทยุชุมชน วิทยุท้องถิ่น

ขณะที่ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวอามานได้ไปสัมภาษณ์ประชาชนว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างไร เรียงร้อยกันเป็นคลิปเสียง เรียกว่า “ร้อยคลิปร้อยเสียง” แล้วนำมาเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักข่าวอามาน ต่อจากนั้นก็เกิดกระบวนการเชื่อมต่อกับสื่อกระแสหลักอย่างสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยนำประเด็นเกี่ยวกับเขตปกครองพิเศษชายแดนใต้ไปพูดคุยกันในรายการเปลี่ยนประเทศ ถึง 5 ตอน โดยมีนักวิชาการ ปัญญาชนในพื้นที่ นักการเมือง มาร่วมรายการ มาจนถึงการสร้างโมเดลเกี่ยวกับการเมืองการปกครองและการกระจายอำนาจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้การพูดคุยกันเกี่ยวกับเขตปกครองพิเศษ หรือการเมืองการปกครองชายแดนใต้สามารถพูดคุยกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่สาธารณะ

“นี่เป็นตัวอย่างของการเชื่อมต่อของสื่อแนวราบ สื่อแนวตั้ง เครือข่ายสังคมออนไลน์ และนักข่าวพลเมือง เป็นการเชื่อมต่อกันอย่างครบวงจรของการใช้สื่อ” เธอสรุป

ขณะที่บรรณาธิการประชาไท หนังสือพิมพ์บนโลกออนไลน์ ที่ใช้เว็บไซต์เป็นหอกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้รับสาร มาตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ก่อตั้งโดยนายจอห์น อิงภากรณ์ นักพัฒนาองค์กรเอกชน หรือ NGOs คนสำคัญของไทย ประชาไทนั้น มุ่งมั่นนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับสังคม การเมือง สิทธิมนุษยชน ที่ไม่สามารถหาอ่านได้ในสื่อกระแสหลัก ประชาไทยังเคยถูกสั่งปิดเว็บไซต์มาแล้วหลายครั้ง ในข้อหาตัวบ่อนทำลายความมั่นคง โดยเฉพาะช่วงที่สังคมเกิดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง คุณชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข กล่าวว่า การทำงาน 7 ปี บนโลกออนไลน์ถือเป็นเรื่องใหม่มาก เขาพบว่า การเกิดขึ้นของสื่อเว็บไซต์มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย

“การศึกษาไม่ได้เป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน นั่นจึงเป็นหน้าที่ของพวกเราที่เป็นมวลชนที่จะสื่อสาร สื่อทางเลือก โดยธรรมชาติ โดยการออกแบบมันเด็ดขาดการครอบงำจากสารพัดอำนาจ ทั้งจากกฎหมาย ทั้งการรักชาติ ทั้งความเป็นไทย มันเด็ดขาดการครอบงำจากรัฐ มันตั้งคำถาม แม้กระทั่งในสิ่งที่ไม่ควรจะเป็น”

คือ ทุกคนสามารถเป็นเจ้าของได้ ใช้และสร้างมันด้วยมือของประชาชนได้ ตรงข้ามกับสื่อกระแสหลักที่มีธรรมชาติไม่เอื้อให้สามารถเป็นปากเป็นเสียงของประชาชน เพราะอยู่ภายใต้โครงสร้างทางธุรกิจ และหวังพึ่งโฆษณา ดังนั้นข่าวที่มีรูปแบบซ้ำๆ อย่างข่าวในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมุ่งไปสู่การไม่เป็นข่าว

“ผมคิดว่าสื่อใหม่เป็นคนละเรื่องกับสื่อมวลชนเลย สื่อมวลชนเป็นสื่อที่ทำให้มวลชนได้อ่าน แต่สื่อใหม่ สื่อออนไลน์ สื่อทางเลือกไม่ใช่สื่อเพื่อมวลชน แต่เป็นสื่อโดยมวลชน เพื่อมวลชนหรือไม่ ผมไม่ทราบ แต่เป็นการจัด Priority (การจัดลำดับความสำคัญ) ใหม่ ความต่างของมัน ต่างอย่างมหาศาล ความยากมันต่างกัน สื่อมวลชนผลิตเนื้อหาขึ้นมาเสร็จแล้วส่งไปที่มวลชนเลย แต่สื่อทางเลือกเป็นสื่อที่เขียนโดยมวลชน ทำงานผ่านเครือข่าย ข้ามเครือข่าย และสร้างเป็นมวลชน ซึ่งเป็นโจทย์ที่เรายังไม่ถึง ดังนั้นสื่อเหล่านี้จึงไม่ใช่สื่อที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อมวลชน เป็นแบบเดียวกันหมด แต่สื่อทางเลือกมีหลากหลาย แตกต่าง และเป็นพหุวัฒนธรรม ทำให้คนที่ไม่ได้อยู่ในวัฒนธรรมนั้น เข้าใจคนที่อยู่ใน

ภาพแสดงอำนาจการต่อรองของผู้สื่อข่าวท้องถิ่นกับโครงสร้างขนาดใหญ่ของสื่อมวลชนกระแสหลัก ซึ่งพบว่าอำนาจตัดสินใจนำเสนอข่าวผูกขาดอยู่ที่ส่วนกลาง จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดศูนย์ข่าวอิศรา และสื่อทางเลือกชายแดนใต้ (ที่มาจากโครงการวิจัย เรื่อง การสื่อข่าวสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้สื่อข่าวท้องถิ่น 2551)

วัฒนธรรมนั้น” คุณชูวิทย์ย้ำความแตกต่างของความ เป็นสื่อกระแสหลักกับสื่อทางเลือก

เขาสะท้อนมุมมองของคนที่อยู่กรุงเทพฯ ต่อปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า การแบ่งแยก ดินแดน หรือเขตการปกครองพิเศษที่คนชายแดนใต้ กำลังถกเถียงกันอยู่ขณะนี้ไม่ได้เป็นปัญหาใหญ่ สำหรับคนกรุงเทพฯ แต่สิ่งที่เป็นความท้าทาย ใหญ่กว่า คือ พวกเขาไม่รู้ว่าพวกคุณจะแบ่งแยก ดินแดนไปทำไม หรือทำไมต้องแบ่งแยกดินแดนตนเอง มองว่า การศึกษา และการเป็นเพื่อนกันจะทำให้เกิด ความเข้าใจกันได้

“การศึกษาไม่ได้เป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน นั้นจึงเป็นหน้าที่ของพวกเรา ที่เป็นมวลชนที่ จะสื่อสาร สื่อทางเลือกโดยธรรมชาติ โดย

การออกแบบมันเด็ดลดการครอบงำจากสารพัด อำนาจ ทั้งจากกฎหมาย ทั้งการรักษาดี ทั้งความเป็น ไทย มันเด็ดลดการครอบงำจากรัฐมันตั้งคำถาม แม้ กระทั่งในสิ่งที่ไม่ควรจะเป็น” เขาเชื่อมั่นต่อพลังของ สื่อทางเลือกและบอกว่า

แต่การตั้งคำถามเหล่านั้นก็ต้องแลกมาด้วย การจับกุม การใช้กฎหมายเข้ามาควบคุม การเป็นสื่อ ทางเลือกคือความเป็นประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็น เจ้าของอำนาจโดยไม่สนว่าคุณจะเป็นใคร สื่อ ทางเลือกจะทำลายสื่อมวลชนกระแสหลัก มีทัศนะ กระบวนทัศน์ความดีความงาม ความคิดเรื่องชาติก็ แตกต่างจากสื่อกระแสหลัก เหมือนกับการปะทะ ความคิดกันว่า ถึงเวลาแล้วที่สื่อกระแสหลักจะรับ ความคิดที่แตกต่างออกไปบ้าง เพราะเราได้รับความคิด

คุณฟีโอน่า ลอยด์ ผู้สื่อข่าวของประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นชาวซิมบับเว เชื้อสายอังกฤษ เป็นชาวต่างชาติที่ *Internews* เชิญมาเป็นวิทยากรเพื่อเพิ่มความรู้ด้านการรายงานข่าวเพื่อสันติภาพ (*Peace Reporting*) ให้แก่คนทำสื่อทางเลือกชายแดนใต้ รวมถึงภาคประชาสังคม และนักวิชาการ เธอกำลังสนทนากับคุณมาหามะสาปรี เจ๊ะละาะ นักข่าวพลเมืองจากกลุ่ม *Southern Peace Media* ณ ห้องปฏิบัติการสื่อสิ่งพิมพ์ คณะวิทยการสื่อสาร ม.อ.ปัตตานี

ของพวกสื่อกระแสหลักมานานแล้ว

คุณชูวิศ บอกว่า การเป็นสื่อทางเลือกไม่ควรนำคำว่าวิชาชีพมาครอบงำการทำงาน เพราะสื่อทางเลือกเป็นมวลชนไม่ได้เป็นสื่อเพื่อมวลชน ภายใต้ธรรมชาติของสื่อทางเลือกคือ การเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้แก่มวลชน เช่น การยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับการพูดถึงประเด็นอ่อนไหวเหมือนกรณีที่สื่อทางเลือกทำให้การพูดเรื่องเขตปกครองพิเศษเป็นประเด็นที่พูดกันโดยทั่วไป

“สื่ออันตรายที่สุดคือสื่อที่คิดว่าตนเองสมดุลแล้วหรือผ่านการเลือกสรรมาแล้ว มันเป็นความสมดุล

แบบไหน มันควรจะมี ถ้าเรามีทรัพยากรเพียงพอ ผมคิดว่าเราไม่ควรจะเอาความสมดุลมาเป็นกรอบการทำงานของสื่อทางเลือก ให้เราไม่มีสิทธิ์ที่จะพูด สำหรับประเทศไทยแล้ว เราวิจารณ์ใคร เราอาจจะวิจารณ์ก่อน แล้วค่อยตามคนนั้นมาสัมภาษณ์ภายหลัง ถ้าทำได้ แต่ถ้าทำทุกคนมันก็ต้องมีทรัพยากร หากเราทำไม่ได้เราก็จะเปะปายว่า โปรดใช้วิจารณ์ญาณ ผู้อ่านก็ต้องรู้ว่าข่าวนี้ผู้เขียนก็มีผลประโยชน์กับข่าวนี้อย่างนักข่าวพลเมือง เขาต้องมีผลประโยชน์อยู่แล้ว เพราะเขาเป็นคนในที่ต้องมีแว่น ที่แตกต่างจากคนที่ไม่ใช้แว่น” บรรณาธิการ

ประเทศไทยแสดงความเห็นและบอกว่า

สำหรับนักข่าวของประเทศไทยแล้ว ไม่ได้เป็นนักข่าวที่ทำหน้าที่หาข่าว แต่พวกเขาทำหน้าที่ในการหาคนส่งข่าว นั่นคือการทำหน้าที่สร้างเครือข่าย พัฒนาทักษะคนส่งข่าว เราจึงมีนักข่าวเพียง 5 คน พวกเขาจะต้องเป็นบรรณาธิการข่าว คอยกลั่นกรองว่าข่าวที่คนส่งข่าวขึ้นมานั้น มีความสมเหตุสมผล และรับผิดชอบต่อผู้อ่านหรือไม่ ไม่ใช่มีแต่อารมณ์จนเกินไป

ด้านคุณไชรยา จามจุรี หัวหน้าโครงการผู้หญิงภาคประชาสังคม สำนักงานส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี ผู้ประสานงานที่ทำให้เกิดการผลิตรายการวิทยุชุดเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้ ซึ่งทำให้ผู้หญิงที่เป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคมชายแดนใต้มีพื้นที่ทางการสื่อสารเพิ่มขึ้น รายการนี้ผลิตออกอากาศในสื่อวิทยุท้องถิ่น วิทยุชุมชนในพื้นที่ รวมถึงเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ด้วย เธอกล่าวว่า ประเด็นท้าทายของงานผู้หญิงคือ การนำผู้หญิงที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนเรียนจบ ป.4 พูดไทยไม่ชัด เสียงก็ไม่เพราะ ให้มาจัดรายการ และแสดงความคิดเห็นได้อย่างฉะฉาน

สำหรับรายการเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้ นั้นเป็นการผลิตรายการวิทยุที่นำเสนอความคิดเห็นของผู้หญิงสู่สาธารณะ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผลิตจำนวน 125 ตอน เผยแพร่ในสถานีวิทยุท้องถิ่นและวิทยุชุมชนจำนวน 15 แห่ง เผยแพร่ในเว็บไซต์ต่างๆ ขณะนี้กำลังผลิตในระลอกที่ 2 อยู่

เราท้าทายทีมงานด้วยตัวเองว่า เราจะนำเสียงของผู้หญิง ซึ่งเป็นเสียงแห่งความสูญเสีย มาระงับยับยั้งความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นอีกกับชีวิตของคนอื่นๆ สิ่งที่ทำมานี้ ซึ่งเป็นคนกลางๆ ภาคประชาสังคม กลุ่มผู้สูญเสีย เป็นเสมือนความพยายามที่จะต่อรองกับเสียงของผู้กระทำความรุนแรง ว่าหลังจาก

พวกคุณได้ก่อความรุนแรง แล้วทำให้เกิดความสูญเสียต่อครอบครัวของผู้หญิง ทั้งสามี ลูก หลาน ขณะที่ผู้หญิงเหล่านั้นยังต้องดำเนินชีวิตต่อไป อย่างยากลำบาก การเอาเสียงของคนเหล่านี้ ขึ้นมาบนพื้นที่การสื่อสารก็เพื่อสอดแทรกกับเสียงปืน เสียงระเบิดหรือเสียงของคนที่ใช้ความรุนแรง มันเป็นการพยายามเข้าไปต่อรองกับเสียงของความรุนแรงที่เกิดขึ้น นี่คือเบื้องหลัง หรือแนวคิดของการจัดทำรายการเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้

“ดิฉันคิดว่าเสียงของผู้หญิงเหล่านี้มีความชอบธรรมที่จะสื่อสารออกไปสู่ชุมชน สังคม ส่วนที่ใช้ความรุนแรงต่อเขาด้วย หากเขาได้ฟังอยู่ก็จะรู้ว่าความรุนแรงที่พวกเขากระทำขึ้นนั้น สร้างผลกระทบต่อผู้หญิงเหล่านี้อย่างไรบ้าง เราก็พยายามเบียดแทรกออกไปให้ผู้หญิง คนกลางๆ ได้พูด” หัวหน้าโครงการผู้หญิงภาคประชาสังคม กล่าวและว่าการผลิตรายการเสียงจากผู้หญิงชายแดนใต้ระยะที่ 1 นั้น นอกจากการพูดถึงการยุติความรุนแรงหรือผลกระทบจากความรุนแรงแล้ว ยังได้พูดถึงความมั่นคงทางด้านอาหาร เศรษฐกิจ อาชีพ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ส่วนการผลิตรายการระยะที่ 2 ที่อยู่ระหว่างการเตรียมการผลิต และเผยแพร่ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 จะเปิดพื้นที่ให้แก่ผู้หญิงภาคประชาสังคมด้วย ซึ่งไม่ได้รับผลกระทบโดยตรง แต่ให้ได้พูดคุยถึงงานหรือกิจกรรมที่ภาคประชาสังคมดำเนินการอยู่ ทั้งที่เป็นงานเยียวยา งานขับเคลื่อนทางการเมือง การกระจายอำนาจ ซึ่งมี 23 องค์กรที่รวมตัวกันขับเคลื่อนทางด้านนี้

“ถามว่าทำไมต้องเป็นรายการวิทยุ ก็ต้องตอบว่า ส่วนหนึ่งมาจากงานวิจัยของของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ที่พบว่าสื่อวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงมาแรง และคนในพื้นที่เปิดฟังเป็นจำนวนมาก

คุณมูอำนัดอายุบ ปาทาน อดีตบรรณาธิการศูนย์ข่าวอิศรา ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการอาวุโส ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ ที่ขับเคลื่อนทั้งงานวิชาการ การสื่อสารสาธารณะ และการสร้างเครือข่ายสื่อทางเลือกชายแดนใต้

ติดอันดับ 2 รองจากโทรทัศน์ เราจึงใช้สื่อที่ทะลุ ทะลวงคนฟังทั้งในห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำ สวนยาง เราจึงใช้วิทยุเป็นสื่อกลางที่เข้าถึงคนในพื้นที่

เราก็เห็นว่าประเด็นของผู้หญิงไม่ควรเป็น ประเด็นที่พูดกันเฉพาะในพื้นที่เท่านั้น คนตายไป ตั้ง 4 พันกว่าคนบาดเจ็บมากกว่า 7 พันกว่าคน มีผู้ชาย ที่ต้องคดีมากกว่า 7 พันคดี ดิจนยังได้ไปตรวจสอบ ข้อมูลยังพบว่า มีผู้หญิงเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความ รุนแรงกว่า 300 คน มีผู้หญิงที่ได้รับบาดเจ็บ ประมาณ 1,300 คนหรือประมาณ 15% มันเป็นเรื่อง ที่เป็นวาระชาติที่คนทั้งชาติต้องให้ความ

สนใจให้ความใส่ใจที่จะให้การมายุติลง ทั้งการผลักดัน นโยบายของรัฐให้แก่ปัญหาถูกที่ถูกทาง หรือคนอื่น ๆ ที่จะช่วยด้วยวิธีการใดก็ตาม เราจึงขยายการเผยแพร่ ไปที่เว็บไซต์ www.civicwomen.com เว็บไซต์นี้แหละ ที่เราจะเอาเสียงของผู้หญิงไปสู่คนในประเทศและทั่วโลกได้” คุณโชรยากล่าว

เธอบอกว่า การทำงานของเครือข่ายมีการยก ระดับขึ้นมาเรื่อยๆ จากเดิมที่เป็นงานเยียวยา เน้นการไปเยี่ยมบ้านของผู้สูญเสีย การช่วยเหลือ สงเคราะห์ตามความจำเป็นเร่งด่วน เมื่อเขา ใจเนื้อเชื่อใจเรามากขึ้น เราก็ส่งเสริมให้เขารวมตัวกัน ส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มพวกเขา เพื่อให้สามารถ

สัญลักษณ์ของสำนักข่าวอามา น์ สื่อทางเลือกเว็บไซต์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักข่าวแห่งนี้เกิดจากสื่อมวลชน กลุ่มเล็กๆ ที่ต้องการสร้างสื่อเพื่อสันติภาพ เป็นองค์กร ไม่แสวงหากำไร ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชีย และ สภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า

ได้ช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบอื่นๆ เมื่อเขาเข้มแข็ง เพียงพอ ไว้ใจเพียงพอ เราก็ให้พวกเขาได้มีโอกาส สื่อเสียงของตนเองผ่านวิทยุกระจายเสียงว่า พวกเขาสามารถก้าวข้ามความทุกข์ยากนั้นได้อย่างไร

คุณปลายมณีส ลิ้มสุวรรณ ผู้จัดการค่ายเยาวชน นักเขียน มูลนิธิสุข-แก้ว แก้วแดง ซึ่งทำงานกับ เยาวชนที่เกี่ยวข้องกับงานค่ายงานเขียน สะท้อน เสียงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ว่า แต่เดิมเสียงของ เด็กและเยาวชนในพื้นที่ก็ไม่ต่างจากเสียงของ ผู้หญิง แต่เด็กเขาคิดอย่างไรก็พูดออกมาแบบนั้น ไม่อ้อมค้อม ไม่มีผลประโยชน์อะไร

สิ่งที่เราพบก่อนจะมาเป็นค่ายนักเขียนเยาวชน คือ หลังพ่อหรือผู้นำครอบครัวของพวกเขาเสียชีวิต

จากเหตุการณ์ความไม่สงบ เด็กและเยาวชน หลายคนบอกว่า มันเป็นประสงค์ของพระเจ้าที่ ต้องการให้พ่อของเขาเข้าไปอยู่ภายใต้พระหัตถ์ของ พระองค์ ตนเองในฐานะที่เป็นคนต่างศาสนา อาจจะไม่มีความลึกซึ้งทางด้านนี้ดีพอ แต่เพราะเห็น ว่าความคิด ความศรัทธาเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าจะสื่อสาร กับคนอื่น ๆ จึงเป็นที่มาของค่ายเยาวชนนักเขียน

ส่วนตัวเองมองว่าการฝึกเขียนในสถาบัน การศึกษาเป็นไปได้ยาก เพราะมักจะเน้นไปที่ โครงสร้างไวยากรณ์ แต่การสื่อสารผ่านงานเขียนของ เราเน้นไปที่การตอบโจทย์ให้ได้ การสื่อสารเรื่องราว ที่เขาคิดว่าเขาทำอะไร เมื่อไหร่ที่ไหน ทำไม อย่งไร มันก็สามารถสื่อสารได้แล้ว ค่ายนี้ทำให้เขาไม่ต้อง กังวลกับข้อผูกมัดต่างๆ ทางด้านภาษา และเกิด ความรู้สึกอิสระที่จะคิดและเขียน โดยไม่ต้องกลัวที่จะ ถูกใครหัวเราะ

“ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ยิงพระ อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี และคาร์บอมที่จังหวัดยะลา ที่บ้านก็มักจะ โทรศัทพ์มาบอกว่าให้อภัยแล้ว กลับบ้านได้ไม่มีใคร ว่าอะไร กลับเถอะ เราคิดว่ามันน่าจะมื่อะไรมากกว่า ระเบิด ทั้งประวัติศาสตร์ มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต มีเหมืองทองที่ทำให้คนเข้ามากัน เราได้นั่งคุยกับ ชาวบ้าน กับเด็ก ๆ ว่าจะดีกว่าไหม ถ้าเราทำให้เขา สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของพวกเขาด้วยตัวเขาเอง โดยไม่ต้องถ่ายทอดผ่านคนอื่น มันมีพลังมากกว่า” คุณปลายมณีสเล่าถึงที่มาของการส่งเสริมให้เยาวชน หัดคิดและเขียน

เธอเล่าว่า หลังจากได้ทำค่ายนักเขียนเยาวชน ครั้งแรก ทำให้ได้หนังสือหนึ่งเล่ม ชื่อดินแดนแห่งรัก โดยทีมงานได้นำหนังสือไปเปิดตัวที่กรุงเทพฯ แล้ว เราได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ. ให้โอกาสสำนักเขียนเยาวชน จากชายแดนใต้ไปแลกเปลี่ยนกับเยาวชนในพื้นที่อื่น

สิ่งที่เราพบ คือ คนภาคอื่นรู้สึกแปลกใจมากที่ได้จากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พูดภาษาไทย เขียนหนังสือด้วยภาษาไทยให้ออกมาเป็นเล่มได้ เพราะเขาคิดว่าชาวมุสลิมที่นี้พูดแต่ภาษายาวี จึงทำให้งานเขียนของเด็กได้รับความสนใจ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมายเราอย่างมาก ดังนั้นเมื่อกลับมาจึงคิดว่า หน้าทีของเรานอกจากจะทำให้คนในพื้นที่มีสิทธิ์มีเสียงสามารถสื่อสารเรื่องราวของตนเองได้แล้ว ยังต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่คนนอกพื้นที่ด้วย

นี่เป็นการเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งของสื่อทางเลือกชายแดนใต้ที่ “คนใน” และ “คนนอก” ต่างมุ่งมั่นเพื่อการสื่อสารเนื้อหาที่ไม่เป็นข่าวในสื่อกระแสหลักให้มีพื้นที่สาธารณะ ซึ่งประเด็นท้าทายสำคัญประการหนึ่งในอนาคตคือ “ความยั่งยืน” ว่าสื่อทางเลือกเหล่านี้จะเดินหน้าอย่างไร หากแหล่งทุนยุติการให้ความช่วยเหลือแน่นอนว่าแรงสนับสนุนจากมวลชนจะเป็นคำตอบสำคัญที่คนทำสื่อทางเลือกจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นและเป็นจริงให้ได้ (๕)

ภาคประชาสังคม หน่วยงานรัฐ และสื่อทางเลือกชายแดนใต้

ชื่อหน่วยงาน	เว็บไซต์
1. โต๊ะข่าวภาคใต้	www.south.isranews.org
2. ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้	www.deepssouthwatch.org
3. สำนักข่าวอามาน	www.amannews.org
4. สำนักข่าวบุงหารายา	www.bungarayanews.com
5. กลุ่ม Southern Peace Media	www.southernpeacemedia.tv
6. โครงการผู้หญิงภาคประชาสังคม	www.civicwomen.com
7. มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม	http://th.macmuslim.com
8. มูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ	http://justiceforpeace.org
9. เครือข่ายสันติภาพ	http://nonviolencenetwork.com
10. ศูนย์ฟ้าใส เครือข่ายเด็กและเยาวชนจังหวัดยะลา	www.fasaicenter.org
11. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า	www.southpeace.go.th
12. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้	www.sbpac.go.th
13. เครือข่ายช่างภาพชายแดนใต้	www.wewatch.in.th